

Чопик Юрій Євгенович
здобувач ступеня доктора філософії,
кафедра міжнародних економічних відносин, ЗУНУ, м. Тернопіль

МАКРОЕКОНОМІЧНА ДОПОМОГА КОЛЕКТИВНОГО ЗАХОДУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПЕРШІ ПІДСУМКИ

Повномасштабна війна росії проти України, що ведеться після 24 лютого 2022 року стала не тільки найбільшою у Європі з часів Другої світової війни, але найзатратнішою. За попередніми оцінками ця війна коштуватиме світовій економіці 1,5% світового ВВП.

Економічна допомога Україні дійсно може мати безпрецедентний характер за багатьма показниками, особливо з огляду на те, скільки країн одночасно виділили значні частини своїх бюджетів у відносно короткий проміжок часу. Деякі міжнародні агенції зі статистики заявляють про більше ніж 100 мільярдів доларів фінансування виділеного для України протягом останніх 8 місяців [1].

Така сума може дійсно здаватись безпрецедентною, особливо з огляду на те як швидко Україна отримала значні за обсягами фінансові ресурси. Проте, дуже важливо чітко розрізнити різні типи економічної допомоги, що надавались державі (тобто гранти чи кредити, тощо). Окрім того, іншим важливим показником зовнішньої підтримки України є пряма військова допомога, зокрема у формі різноманітної техніки.

Не все згадане фінансування отримане Україною – пряма допомога, яку не потрібно повертати. Згідно з даними міжнародних статистичних агенцій, трохи менше ніж 20 мільярдів доларів надійшло Україні за останні вісім місяців у вигляді грантів та іншої допомоги, котру повертати не потрібно. Водночас, майже 80 мільярдів доларів визначаються як міжнародне кредитування.

Міністр фінансів України заявив в середині жовтня, що державі надійшло близько 19,4 мільярда фінансової допомоги, більшість з яких були спрямовані на стабілізацію економіки, виплату зарплат, пенсій, тощо. Схожими є дані з інших українських та закордонних джерел. Окрім того, часто можна почути про значно більші суми, коли йдеться про загальну допомогу.

Важливо зрозуміти, що в такі розрахунки включають вартість наданої міжнародними партнерами зброї та інші витрати. Отже, щоб чітко відповісти на питання про безпрецедентність економічної підтримки України, необхідно надалі провести глибоке дослідження та порівняння всіх наявних джерел інформації про міжнародну допомогу державі (хоча б задля отримання чіткої картини по витратах на військову та гуманітарну сфери).

Україна, можливо, отримує більше фінансової підтримки аніж будь-яка окрема держава до цього за такий же часовий проміжок. Для прикладу, одна з найбільших програм повоєнного відновлення (План Маршала) коштувала Сполученим Штатам Америки 13 мільярдів доларів (приблизно 115 мільярдів доларів у еквіваленті на сьогодні) і реалізовувалась протягом трьох років.

При цьому, програма була спрямована одразу на ряд держав. Іншим прикладом є фінансування отримане Ізраїлем від США з кінця 1940-х років. За більш як сімдесят років, американці спрямували понад 150 мільярдів доларів при перерахунку на нинішній курс (іноді згадуються більші суми, залежно від врахування різних категорій зовнішньої допомоги (гранти, кредити, військова техніка, тощо).

Будучи майже постійно у стані воєнної загрози, протягом останніх десятиліть, Ізраїль отримав близько 38 мільярдів доларів за період 2019-2028, майже 30 мільярдів протягом 2009-2018 рр. та трохи більше 20 мільярдів з 1999 по 2008 рр. [2]. Таким чином, багато факторів та статистичних даних дійсно вказують на безпрецедентність макроекономічної допомоги Україні, беручи до уваги те, що згадані вище кошти надавались протягом 8-ми місяців одного календарного року.

Кошти, що отримуються Україною є (менш ніж) відповідними тим викликам, з якими зіткнулась держава та весь Західний світ. Згідно з статистикою, навіть держави, які надали найбільші частки своїх бюджетів на допомогу Україні витратили менш ніж 1% від власних ВВП. У той же час, Україна, яка зараз є щитом між безпрецедентною агресією з боку росії та спокійним життям, що продовжується в Європі, заявляє про «діру» у бюджеті в розмірі як мінімум 5 мільярдів доларів щомісяця, що свідчить про недостатню задоволеність потреб держави, що обороняється від окупантів. Зокрема, спостерігається недостатність коштів на виплату зарплат та пенсій бюджетникам.

Саме тому, надалі важливо дослідити як змінюватимуться обсяги економічної допомоги, та чи продовжать партнери підтримувати Україну хоча б на теперішньому рівні.

Список використаних джерел:

1. Ainsworth, D. (2022) Funding tracker: Who's sending aid to Ukraine? *Devex*, URL: <https://www.devex.com/news/funding-tracker-who-s-sending-aid-to-ukraine-102887>>
2. Horton, J. (2021) Israel-Gaza: How much money does Israel get from the US? *BBC*, URL: <https://www.bbc.com/news/57170576>>